14.11.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Aihe: Hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Ehdotetun lain tavoitteet eläinlääkäripalvelujen ja eläinlääkärikoulutuksen turvaamisesta ovat hyviä ja tarpeen. Valtiovarainministeriö on kiinnittänyt hallituksen esityksen valmistelun kuluessa huomiota muutamiin ongelmallisiin lähtökohtiin, joita se on pitänyt tarpeellisena lain eduskuntakäsittelyn aikana arvioida suhteessa muuhun asiaan vaikuttavaan lainsäädäntöön.

Järjestämisvastuun laajentaminen ja kilpailuneutraliteetti

Ehdotuksessa laajennetaan peruseläinlääkäripalvelujen (ehdotuksen 9 §:ssä erikseen määritellyt palvelut) järjestämisvastuuta seura- ja lemmikkieläinten osalta koskemaan myös alueita, joilla on vastaavia markkinoilla tuotettuja palveluja. Nykyisen lain mukaan muille kotieläimille kuin laissa määritellyille hyötyeläimille peruseläinlääkäripalvelu on järjestettävä vain silloin, kun tällaista palvelua ei ole muutoin saatavilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Ehdotus merkitsee siten laajennusta kuntien lakisääteisiin tehtäviin alueilla, joilla on vastaavia markkinoilla tuotettavia palveluja, vaikka käytännössä osa alueista on kyseisiä palveluja jo järjestänytkin.

Seura- ja lemmikkieläinten peruseläinlääkäripalvelujen lakisääteisyyden laajentamisella koskemaan myös alueita, joilla on markkinoilla tuotettuja palveluja, halutaan myös välttää näiden palvelujen yhtiöittämisvelvollisuus. Kuntalain yhtiöittämisvelvollisuuden taustalla ovat EU-oikeuden valtiontukisäännöt. Yhtiöittämisvelvollisuus lisättiin kuntalakiin vuonna 2013 johtuen komissiolle tehdyistä valtion ja kuntien liikelaitoksia koskevista kanteluista. Komission mukaan kuntien toimiessa kilpailutilanteessa markkinoilla niiden toimintaan liittyy valtiontukisääntöjen vastaista tukea (konkurssisuoja ja kuntien veroedut). Kuntien velvollisuus yhtiöittää markkinaehtoinen toimintansa poistaa näiden tukielementtien olemassaolon. Kuntalain muutoksen jälkeen komissio lopetti em. kanteluiden tutkimisen.

Ei liene vielä selvää, onko esitetty ratkaisu hyväksyttävissä EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta. Valtiovarainministeriö on kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida mahdolliset vaihtoehdot huolellisesti ja perustella valittu vaihtoehto riittävästi. Perusteluissa on osin oletuksia, joita on vaikea todentaa. Myös kustannusvaikutusten arviointi on jossain määrin epävarmalla pohjalla.

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

puh. 0295 16001 (vaihde)
kirjaamo.vm@gov.fi
www.vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

Finansministeriet
Snellmansgatan 1 A, Helsingfors
PB 28, 00023 Statsrådet

tfn 0295 16001 (växel)
registratorskontoret.fm@gov.fi
www.finansministeriet.fi
FO-nummer 0245439-9

Helsingin yliopiston eläinsairaalan asema palvelujen tuottajana ja kuntien itsehallinto

Tiettyjen kuntien lakisääteistä velvoitetta käyttää peruspalvelujen järjestämisessä yliopistollisen eläinsairaalan palveluja on tarkasteltava myös kuntien itsehallinnon näkökulmasta. Esityksen mukaan tiettyjen kuntien osalta laissa säädetään palvelujen tuottamistapa. Niiden kuntien määrittely, joita säädös koskisi, perustuu nykyisin voimassa oleviin vapaaehtoisiin sopimuksiin.

Kuntalain 8 §:ssä kuvataan kunnan järjestämisvastuuta sille laissa säädettyjen tehtävien osalta. Järjestämisvastuuseen kuuluu, että tehtävien hoidosta järjestämisvastuussa oleva kunta tai kuntayhtymä vastaa muun muassa järjestettävien palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä sekä tuottamistavasta. Ehdotuksessa poiketaan näistä periaatteista. Ehdotetun säädöksen lähtökohtana on palvelujen laajuuden määritteleminen eläinlääkäreiden koulutuksen ja tutkimuksen näkökulmasta, ei kunnan tehtävät ja toiminta. Esitys vaikuttaa kunnan järjestämisvastuuseen ja kunnan kustannuksiin ilman kunnan mahdollisuutta vaikuttaa niihin.

Ehdotetuista säännöksistä ei myöskään selkeästi ilmene mitä kuntia se koskisi. Kunnan tehtävät tulisi määrittää tarkkarajaisesti ja kuntien tehtävistä tulee säätää lailla.

Keskeinen kysymys on, onko tällainen tiettyjä kuntia pakottava säädös kuntien itsehallinnon, rahoitusperiaatteen ja kuntien tehtävistä säätämisen näkökulmasta mahdollinen keino turvata eläinlääkärien koulutus. Esitystä onkin jo käsitelty perustuslakivaliokunnassa, jolle perustuslainmukaisuuden arviointi kuuluu.

Anne-Marie Välikangas
Finanssineuvos, yksikön päällikkö